

EUROPEAN
COMMISSION

Community Research

Bruksela, 30 stycznia, 2004

Wiadomość

Zmarnowane talenty: sytuacja kobiet w nauce w krajach Europy Środkowo-Wschodniej

Philippe Busquin, Europejski Komisarz ds. Badań Naukowych otrzymał dziś nowy raport na temat sytuacji kobiet w nauce w państwach Europy Środkowej i Wschodniej oraz państwach bałtyckich. Z raportu wynika, że kobiety stanowią 38% naukowców w krajach Europy Środkowej i Wschodniej oraz państwach nadbałtyckich (państwa grupy *Enwise*¹), lecz statystyka ujawnia także gorzką prawdę: duża część kobiet naukowców zatrudniona jest w dziedzinach, w których wydatki na badania naukowe kształtują się na najniższym poziomie. Brak środków i słaba infrastruktura hamuje postępy całego pokolenia obiecujących naukowców. Mężczyźni mają trzykrotnie większe szanse na zdobycie wyższych stanowisk akademickich niż kobiety. W tym raczej ponurym obrazie rysuje się jednak element pozytywny: kobiety naukowcy z państw Enwise w dużym stopniu uczestniczą w Programie Ramowym Unii Europejskiej. Komisja z zadowoleniem przyjęła tę informację, ponieważ Program Ramowy stanowi strategiczny impuls dla zwiększenia zarówno środków na badania naukowe, jak i roli kobiet w ich prowadzeniu.

“Potencjał kobiet naukowców z post-komunistycznych krajów kandydackich stanowi kluczowy atut Europejskiej Strefy Badawczej” mówi Komisarz ds. Badań Naukowych Philippe Busquin. “Raport Enwise pokazuje, że możemy znacznie lepiej wykorzystać umiejętności kobiet naukowców. Potrzebujemy dalszych działań w celu rozwijania programu dla kobiet w nauce w poszerzonej Europie. Jednocześnie, kobiety naukowcy z państw Enwise muszą otrzymać szansę odegrania swojej roli w Europejskiej Strefie Badawczej.”

Główne ustalenia raportu opracowanego przez grupę ekspertów Enwise pod przewodnictwem Przewodniczącej Parlamentu Estonii prof. Ene Ergmy obejmują:

Transformacje społeczne

Raport Enwise pokazuje w jaki sposób dzisiejsza sytuacja kobiet naukowców wynika z kilku czynników: równości szans kobiet, egalitaryzmu i przemian w systemach badań naukowych. W czasach przedkomunistycznych kobiety w tych krajach posiadały dostęp do nauki i prawa polityczne, znacznie wcześniej niż w krajach Europy Zachodniej. W okresie komunizmu równość płci uważana była za produkt uboczny egalitaryzmu i z tego powodu nie przywiązywano do tego zagadnienia większej wagi. Badania naukowe w okresie rządów komunistycznych koncentrowały się na dziedzinach związanych z obronnością i budową społeczeństwa socjalistycznego. Przejście do gospodarki rynkowej przyniosło dramatyczne

¹ Enwise to skrót ang. “Enlarge women in science to the East” (Powiększenie liczby kobiet w nauce na Wschodzie) i obejmuje Bułgarię, Republikę Czeską, Estonię, Węgry, Łotwę, Litwę, Polskę, Rumunię, Słowację i Słowenię.

zmiany w świecie nauki, który straciwszy swoje dotychczasowe podstawy nadal poszukuje swojego nowego "raison d'être". W sytuacji zachodzących zmian pozycja kobiet jest względnie mocna w kategoriach ilościowych, lecz słaba w kategoriach jakościowych.

Kobiety naukowcy pracują w tych dziedzinach, w których brakuje pieniędzy na badania naukowe

Raport wykazuje, że nawet w krajach, w których ogólna ilość kobiet i mężczyzn naukowców jest zrównoważona, występują różnice pomiędzy różnymi sektorami badań naukowych i dziedzinami nauki – kobiety są wykluczane z konkurencyjnych, wysokobudżetowych systemów badań i absorbowane przez słabo rozwijające się, niskobudżetowe systemy jako swego rodzaju 'zapasowe' zasoby ludzkie. Pod względem geograficznym, proporcja kobiet jest wyższa w krajach o najniższej ilości naukowców i najniższych wydatkach na badania naukowe *per capita* (kraje bałtyckie, Bułgaria i Rumunia). Powyższe ustalenia pokazują, że zrównanie mężczyzn i kobiet w nauce idzie w parze ze zwiększeniem środków na badania naukowe. Równość płci musi zostać wbudowana w programy wzmocnienia nauki w krajach Enwise.

Raport zawiera także pewne ważne informacje na temat warunków pracy kobiet naukowców w krajach Enwise. Kobiety są nadal w mniejszości na najwyższych stanowiskach w akademiach nauk i na uczelniach. Stanowią większość wśród wykładowców (54%), lecz zatrudniane są w większości na niższych stanowiskach akademickich. Ponadto, chociaż poziom reprezentacji kobiet wśród kadry naukowo-dydaktycznej uniwersytetów jest zbliżony do poziomu w sektorze badań naukowych, mężczyźni mają trzykrotnie większe szanse na objęcie wyższych stanowisk uwarunkowanych osiągniętą pozycją naukową.

Życiowy problem młodego pokolenia

Raport ilustruje również typowy dylemat, przed którym staje młode pokolenie naukowców. Mimo, że posiadają potencjał do rozwoju kariery naukowej, czynniki społecznie i gospodarcze oraz warunki strukturalne systemów naukowych uniemożliwiają im rozwój jako uznanych naukowców, jeżeli jednocześnie wychowują dzieci.

Europejski Program Ramowy w dziedzinie badań naukowych jako szansa

Komisja z uznaniem wita fakt, że kobiety naukowcy z państw Enwise mobilizują się, aby wziąć udział w Programie Ramowym. W trakcie Piątego Programu Ramowego kobiety stanowiły 34% wszystkich ewaluatorów z państw Enwise w porównaniu z 22% z krajów Piętnastki. W obecnie realizowanym Szóstym Programie Ramowym spodziewane są jeszcze lepsze rezultaty. Program Ramowy stanowi istotny element wspierający badania naukowe w państwach Enwise. Poprzez zachęcanie kobiet do uczestnictwa w Programie Ramowym, Komisja pragnie promować ich rolę w badaniach naukowych, jednocześnie dążąc do wzmocnienia zdolności badawczych po to, aby nowe kraje członkowskie mogły w pełni uczestniczyć w Europejskiej Strefie Badawczej.

Uwagi dla redaktorów

Pełny raport znajduje się tutaj:

http://europa.eu.int/comm/research/science-society/highlights_en.html

oraz

http://europa.eu.int/comm/research/science-society/women/wssi/publications_en.html

W celu uzyskania dalszych **informacji**, prosimy o kontakt z:

Brigitte Degen, Women and Science Unit, Research Directorate-General

Tel.: +32.2.295 67 75, Faks: +32.2.295 82 20, E-mail: brigitte.degen@cec.eu.int

http://europa.eu.int/comm/research/science-society/women/enwise/index_en.html

Kontakty z mediami

Boris Kandziora, Press and Information Officer, Research Directorate-General

Tel.: +32.2.296 96 29, Faks: +32.2.295 82 20, E-mail: boris.kandziora@cec.eu.int

Rzecznik Prasowy Komisarza Busquin

Fabio Fabbi, Commissioner Busquin's Spokesman, DG Press,

Tel + 32.2.296 41 74, Fax: +32.2.295 82 20, E-mail: fabio.fabbi@cec.eu.int

Aneks

Odsetek kobiet wśród naukowców, spis 2001

Źródło: Komisja Europejska 2003

Dla tych krajów dane za inny rok: BG, EE, LV (wyższe uczelnie i sektor rządowy), PL, SI - 2000

Uwaga: * według ilości etatów, a nie spisu

Brak danych na temat odsetka w populacji kraju dla HU, PL, RO + SK oraz dla tych krajów w średniej dla 10 krajów Enwise.

w porównaniu do

wydatki na badania naukowe w przeliczeniu na głowę naukowca (kobiety + mężczyźni) rocznie, w euro, 2001

Źródła : Eurostat, S&T statistics, Komisja Europejska 2003b

Dane RSE ujęte w spisie i odnoszą się do 2001 roku za wyjątkiem BG, EE, LV (wyższe uczelnie i sektor rządowy), PL, SI: 2000

Dane na temat wydatków na badania naukowe dotyczą 2000

